

Niet beantwoorde vragen – Webinar met Erik Boers

1. Laat ik beginnen met terug te komen op de vraag naar leerpunten: in ons boek Publieke Bezinning sluiten we elke praktijkstudie af met een opsomming van wat er goed ging, wat er fout ging en welke ‘gouden regel’ we destilleren uit deze ervaring.
2. Als je met rondes werkt, behandel je dan elke ronde een nieuwe vraag? Of kun je ook verdiepen? En mogen de deelnemers ook nieuwe vragen inbrengen?
Ik neem aan dat deze vraag gaat over de praktijkwijzer ‘Kort betoog en vragenronde’. Deze hele exercitie draait om één enkel vraagstuk: ieder houdt een kort betoog, men krijgt in één of twee rondes de gelegenheid een bondige verhelderende vraag te stellen, waarop een bondig antwoord volgt. De kunst van een goed gesprek is om één vraag goed te onderzoeken. Vaak duiken er meer leidende vragen op, die vervolgens geen van allen echt beantwoord worden. Dus neem de tijd om één vraag eens goed tegen het licht te houden. Natuurlijk is deze exercitie niet toereikend om het helemaal uit te diepen. Het is een eerste verkenning van het onderzoeksveld: wat speelt er allemaal? In de afsluitende ronde kun je met elkaar besluiten waar je dieper op in zou willen gaan. Dan volgt dus de verdieping, aanscherping van de vraag. Daarvoor kan weer een andere gespreksvorm (bijvoorbeeld Socratisch) gebruikt worden.
3. Moet je alle delen van de lemniscaten raken? Zo ja, waarom is dat zo belangrijk?
Nee, je hoeft niet alle delen van de dubbele lemniscaat te raken. Er zit een zekere volgordelijkheid in. Eerste stap, van wezenlijk belang: ontmoeten. De juiste mensen aan tafel, zorgen dat ze elkaar persoonlijk leren kennen. Dat is in sommige gevallen al een hele stap en in soms al toereikend. Pas na deze ontmoeting kunnen mensen in openheid echt gezamenlijk gaan bezinnen. Ook dat kan toereikend zijn (onderling begrip en vertrouwen is toegenomen). Maar het hete hangijzer is niet voor niets publiek: er hangen allerlei belangen, besluiten en consequenties aan vast. Dit moet daarom ingehaakt worden bij de verantwoordelijke instanties en belangenbehartigers. Van belang is om het bezinnen niet te laten koloniseren door het beslissen: voor je het weet word er vooral opgelost en geregeld en niet doordacht wat er feitelijk speelt en nodig is. Maar andersom het bezinnen ook gevoed worden met de uitkomsten in de besluitvorming. In een volgende fase kan er gereflecteerd worden over de uitkomsten, de impact daarvan en de nieuwe vragen die dit opwerpt. Zo grijpen de onderdelen van de dubbele lemniscaat op elkaar in. In die herhaling zit het laatste onderdeel: oefenen. Het is een cyclus van samen gaan zitten, samen nadenken, een eerstvolgende stap formuleren, weer samen gaan zitten, bezinnen op wat er aan de hand is en wat er nu weer voorligt.
4. In de PowerPoint stond: de ‘koppeling aan besluitvorming’ genoemd. Kan je wat meer vertellen over jouw expertise m.b.t. het vaststellen daarvan – voorafgaand aan het gesprek?
Ik gaf al aan dat één van de leerpunten is geweest om tijdig het bestuur, in dat geval de wethouder, aan te haken. In de voorbereidingen moet je dus goed achterhalen wie de opdrachtgever is, wie de probleemhouder, wie er mee aan de slag moet en of die persoon/groep ook iets kan/wil met de uitkomsten. Wij hebben gemerkt dat de dialogen veel impact kunnen hebben op de (opstelling van de) achterbannen, waardoor bewegingen ontstonden op de plekken waar besluiten vallen. Maar dat kun je niet van het toeval af laten hangen.

5. **Kun je de methode ook toepassen in direct conflicterende sfeer?**
Er is hangt rond een heet hangijzer altijd een conflict van botsende belangen en belevingen. Zoals ik meldde moet er echt een bereidheid of noodzaak zijn om samen aan tafel te gaan zitten. Er zijn natuurlijk nog andere wegen in ons bestel: mensen kunnen protesteren/demonstreren; ze kunnen naar de rechter gaan Wij maakten mee dat al die wegen bewandeld werden en moesten worden. De publieke dialogen zorgden vaak voor plaatselijke oplossingen die later in grotere beleidslijnen werden ingebed. (Boeren en burgers die met elkaar dingen regelden, later aangevuld met de eis tot dialoogvoering, staldering, bijstellen stankcriteria ...)|

6. **Hoe selecteer je de 'juiste mensen', bijvoorbeeld uit de doelgroep kansarmen?**
Dat kan ik niet in zijn algemeenheid beantwoorden, want dat is afhankelijk van het vraagstuk en de omgeving waarin dat speelt. Wij zijn aan de slag geweest met Armoede in Eindhoven. Daarvoor selecteerden we samen met WijEindhoven (uitvoering Sociaal Domein) en de cliëntenraad enkele mensen die tussen wal en schip vielen. We hebben toen gebruik gemaakt van acteurs om de verhalen van deze mensen stevig neer te zetten, omdat ze daar zelf voor terugdeinsden.

7. **Hoe kun je deelnemers aan het gesprek helpen om hun ervaringen op hun thuisbasis in te brengen, waar die cultuur niet heerst?**
Ik begrijp dat deze vraag ingaat op het terugmelden van de dialoogervaringen bij de achterban, de thuisbasis. Goed dat de vragensteller 'cultuur' inbrengt, want op dat vlak zijn onze ervaringen wat beperkt, merk ik als ik terugkijk op de afgelopen jaren. Wanneer terugmelden lastig is kun je ervoor kiezen om een gesprek met binnen en buitenkring te organiseren. In de binnenkring vindt dan de dialoog plaats, in de buitenkring zitten verschillende achterbannen. Die kun je tussentijds bij het onderzoek betrekken door ze te vragen om, tijdens een pauze, met een buurmens in gesprek te gaan over de vraag: wat zou jij nou in zo'n geval voelen, denken, doen en waarom? Wij geven dit vorm in een zogenaamde Beschouwborg (praktijkwijzer staat in het boek).